

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 852.

CHICAGO, ILL., 10. JANUARJA (January 10th), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

DVA RAZREDA, DVE STRANKI.

Angleški liberalci in konservativci kujejo zvezo proti delavski stranki.

Koncem preteklega leta je angleški ministerski predsednik Stanley Baldwin razpustil parlament in razpisal nove volitve, ki naj bi mu prinesle trdnejšo večino za politiko svoje stranke. Pred volitvami so imeli toriji večino nad vsemi drugimi strankami. Pri zadnjih so konservativci izšli iz boja sicer še vedno kot najjačja stranka, toda večine nad vsemi drugimi ne tvorijo več. Pred volitvami so konservativci in liberalci računali, da bo delavska stranka izgubila nekaj svojih mandatov. Pripovedovali so, da delavska stranka nima dovolj gmotnih sredstev za uspešno kampanjo in da je njen program preradikalen, ki bo odvrnil mnogo glasov od njenih kandidatov.

Volitve so se izvršile, toriji in liberalci pa so ostrmeli. Delavska stranka je poslala v parlament blizu 200 poslancev, ali okoli 50 več kakor jih je imela pred volitvami.

Zmaga angleškega delavstva je poparila konservativce in liberalce. V svojem časopisju pripovedujejo, da bo delavska vlada v Angliji pomenila katastrofo za državo. Angleški trgovki svet je vzrujen in išče izhoda pred "socialistično nevarnostjo", ki preti vpropastiti Anglijo kakor je vpropastila Rusijo. Protiljudski interesi zahtevajo združenje liberalne in konservativne stranke v Angliji, da se prepreči delavski stranki priti na vlado. Politiki konservativne stranke "spoznavajo", da je med njimi in liberalno stranko, katero vodita David Lloyd George in Herbert Asquith, prav malo razlike. Obe sta nasprotni socialističnim eksperimentom, obe sta za sedanjo ekonomsko uredbo in delavska stranka je obema enako nevarna. Čemu torej dopustiti delavski stranki priti na vlado?

V volilni kampanji sta Lloyd George in H. Asquith napadala torije in njihovo politiko in slovesno izjavljala, da zija med liberalno in konservativno stranko nepremostljiv prepad. Nič manj nista hranila energije pri napadanju kandidatov delavske stranke in njenega programa. Mislila sta, da se vrši ves boj pravzaprav le med konservativci in liberalci in da bo prišla delavska stranka v bodoči parlament kot mala

opozicionalna skupina. To pričakovanje se ni uresničilo.

Voditelji angleške liberalne stranke so v stiski. Združiti se sedaj s konservativci, katere so v volilni kampanji tako strastno napadali, — to bi jih diskreditiralo pri volilcih. Klub poslancev liberalne stranke je napram konservativcem v veliki manjšini. Vodstvo skupne stranke in koalicijska vlada bi v slučaju sporazuma ostala v rokah konservativne stranke, liberalna skupina pa bi bila rada sama na vrhu.

Nekateri voditelji liberalne stranke so vsaj za sedaj proti sporazumu s konservativci. V tem slučaju pride na krmilo delavska stranka, ki je v parlamentu druga najjačja skupina. Ker pa delavska stranka nima absolutne večine, ne bi mogla izvajati svojega programa v tisti meri, kakor bi ga, če bi imela večino nad vsemi drugimi strankami.

Zadovoljiti bi se morala le s takimi reformami, katere bi podpirala tudi liberalna stranka. Ko pa bi slednja dobila priložnost sama postati vlada, bi glasovali njeni poslanci skupno s konservativci proti delavski vladi. Tej nezaupnici bi sledil razpust parlamenta in nove volitve, pri katerih bi liberalna in konservativna stranka sporazumno nastopile. Tako bi prišli liberalci in toriji zopet na vlado.

Ampak angleška delavska stranka je danes faktor, ki ima zaslonbo v masah kakor nobena druga stranka. J. Ramsay MacDonald, voditelj delavske stranke, je danes najmočnejša politična osebnost v Angliji. Delavska stranka ima v svojih vrstah sposobne ljudi, ki bodo kos svojim nalogam, ako pridejo na vlado. In v tem da je delavska stranka dobro organizirana, da ima za seboj angleški proletariat, združen v unijah in političnih organizacijah, da ima sposobno vodstvo, mnogo intelektualcev in da ima močno zaslonbo tudi med kmečkim ljudstvom, je tisti strah, ki preveva torije in Asquithovo stranko.

V angleškem parlamentu so zastopane tri stranke, — konservativna, delavska in liberalna. Nobena nima absolutne večine. Katerakoli pride na vlado, bo morala računati na pomoč ene ali druge skupine. In politiki v Angliji so

prišli do zaključka, da je sistem treh strank nepotreben. Tega mnenja je tudi Herbert Hoover, trgovski tajnik v Coolidgevem kabinetu. Tudi MacDonalld ne vidi potrebe treh strank, kakor so v Angliji danes konstituirane.

Angleška delavska stranka propagira socialistično ekonomsko uredbo potom evolucijskega procesa. Liberalna stranka je sicer za gotove reforme, toda je odločno protisocialistična. Konservativna stranka je to, kar pove njeno ime. Zmagovanje delavske stranke bo pognalo skupaj konservativno in liberalno stranko. Kapitalistični interesi to hočejo in njihova volja bo obveljala. Angleško delavstvo ne bo s tem ničesar izgubilo, kajti predno more postati resnična moč, mora dobiti absolutno večino. In to večino bo angleško delavstvo v doglednem času imelo.

Med kapitalističnimi strankami ni razlike. Kar dar preti demokratom ali pa republikancem v kakem kraju Zedinjenih držav poraz od strani socialistov, se združijo za boj proti socialistični stranki. Sistem dveh strank v ameriškem kongresu je le farsa, ker je na vladi pravzaprav le ena stranka, in to je stranka ameriškega kapitalizma, ki kontrolira republikance in demokrate. V Angliji je enako. Ampak v Angliji prihaja "sistem dveh strank" sedaj resnično do prave veljave. V eni je združeno delavstvo, v drugi kapitalistični interesi. In med tema dvema je boj. Proletariat zmaguje, konservativci izgubljajo.

Naprej z agitacijo!

J. S. Z. izkazuje v decembru 918 članov. Ako jih imamo sedaj nad 900, jih bomo imeli do našega prihodnjega zbora, ki so bo vršil čez nekaj mesecev, do 2000, če bomo agitirali tako kakor je treba agitirati.

"Proletarec" je v prošlem letu zelo pomnožil svojo cirkulacijo. Kar je bilo mogoče zadnje leto, bo tudi letos, ako bomo delali enako vztrajno za razširjenje našega glasila. Naprej z agitacijo!

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka "Proletarca" je 852
Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic.

Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravnistvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

Rumunija, mala ententa in priznanje Rusije.

Ameriški državni tajnik Hughes je "razkril" namene ruske sovjetske vlade, ki stremi strmoglaviti vlade vseh drugih držav in postaviti svoje pristaše na krmilo. Ako Hughes veruje v to razkritje ali ne, nam ni znano. Izgleda pa, da mu vlade raznih evropskih držav ne verjamejo, dasi ne goje do ruske vlade nič večjih simpatij kakor ameriška vlada.

V časopisju se vedno bolj množe glasovi, da bodo evropske vlade kmalu priznale vlado sovjetske Rusije. Celo med Francijo in Rusijo se vrše pogajanja za priznanje, in nekatere vesti se glase, da je le vprašanje kratkega časa, ko postaneta Francija in Rusija zopet prijateljski državi.

Tudi Rumunija je odgovorila ruski vladi, da je pripravljena priznati sovjetski režim, ako se Rusija odreče Besarabiji, za protikoncesijo pa se bo Rumunija odrekla zlatu v znesku \$60,000,000, ki ga je rumunska vlada poslala med vojno v Moskvo, da ga je obvarovala pred nemško armado, ki je okupirala velik del Rumunije. Medtem se je v Rusiji dogodila revolucija in Rumunija ni dobila nazaj svojega zlata, toda okupirala je Besarabijo, ki je bila preje del ruskega carstva.

Tudi v drugih ozirih je postala rumunska vlada "naklonjena" Rusiji.

Ogrska vlada je vprašala za posojilo pri Ligi narodov. Dobila ga bo, ako ne bodo nasprotovale obmejne države. Rumunski zunanji minister Duca je dejal, da Rumunija ne bo nasprotovala posojilu, ako se ogrska vlada zaveže, da ga ne bo porabila za oboroževanje ali za protirusko propagando . . .

Iz raznih drugih virov poročajo, da so tudi ostale države male entente pripravljene priznati rusko vlado. Jugoslavija baje želi, da se med njo in Rusijo čim prej obnovi diplomatski stiki. Češkoslovaška bi jo bila že davno priznala, ako bi mogla delati v tem oziru popolnoma neodvisno od zaveznikov. Mussolini ni nasproten priznanju ruske vlade. Ako pride v Angliji delavska stranka na krmilo, bo priznala ruski sovjetski režim brez daljših zavlačevanj.

Tako vidimo, da razne vlade pripravljajo javno mnenje na priznanje režima, ki so ga še pred par leti imenovali za razbojniškega. Tolažijo se, da se je ruska vlada od l. 1917. že precej "reformirala" in da obljublja nadaljne reforme.

Največja nasprotnica sovjetske vlade je danes ameriška vlada. Ampak vlade se znajo skregati, pa tudi sprijazniti. Morda bo čez nekaj mesecev tudi Hughes o Rusiji prijaznejše govoril.

SEMINTJA.

Nove dogme. — Cerkev se modernizirajo. — Vera in veda. — Nekdaj in sedaj. — Revolucija znanosti. — "Vse je v redu". — Daily News se pritožuje. — Venizelos miri.

Leta 1854. je papež Pij IX. proglasil dogmo o brezmadežnem spočetju Device Marije za sveto resnico. Isti čas je proglasil tudi dogmo o nezmotljivosti rimskega papeža. Velik del krščanskega sveta se je uprl tem dogmam. Na stolice škofov in nižjih duhovnikov v Nemčiji in drugod v Evropi se je rajše ločilo od rimske cerkve kot pa da bi verovali v nove dogme. Toda papež je zmagal. Katoliška cerkev se je sicer zmanjšala, toda dogme o nezmotljivosti papeža, brezmadežnem spočetju itd., so ostale.

Papež Pij XI., ki sedaj zavzema stolico sv. Petra, misli zapovedati katoličanom verovati, da je imela tudi Marija svoj vnebohod, kakor njen sin. Kakor je imel opozicijo njegov prednik Pij IX., tako jo ima tudi Pij XI. Mnogo kardinalov, škofov in drugih duhovnikov nasprotuje razglasenju take dogme za sveto resnico. Vedno so se dobili duhovniki, ki ne verujejo v nezmotljivost papeža in v druge dogme, ki jih sami uče. To ni čudno. Čudno bi bilo, ako ne bi bilo takih duhovnikov.

V episkopalni, baptistični in presbiterijanski cerkvi se je vnela vojna med modernisti in fundamentalci. Prvi hočejo, da krščanske cerkve popravijo svoje zmote; drugi zahtevajo, da se smatrajo svetopisemske razlage za neizpodbitne resnice. Modernisti pripovedujejo vernikom na prižnicah, da je nauk o brezmadežnem spočetju absurdnost. Nekateri gredo še dalj in razlagajo, da vnebohoda, kakor nam ga slika evangelij, ni nikdar bilo. Sveto pismo je polno lepih pravljic, pa tudi takih, ki niso lepe. Modernisti se hočejo prilagoditi novim razmeram in približati krščanstvo k znanosti. Fundamentalci imenujejo take poizkuse za bogoskrunstvo. Podvzeli so akcijo, da se "neverne" duhovnike izključijo. To je povzročilo vojno.

Cerkve morajo popuščati, ako hočejo ostati "žive" cerkve. Učile so že veliko večje gorostastosti kakor jih danes, pa so jih opustile. Znanost je prisilila cerkve na reformacije. Veda je vsem veram nevarna, kajti med vedo in vero je razlika. Veda ve; vera veruje, ne da bi se prizadevala vedeti. Znanost nikdar ne veruje. Znanost ve kar ve, kar pa ne ve, priznava da ne ve. Pri tem pa se trudi dognati resnico.

V začetku tega meseca je zborovala v Cincinnati Ameriška družba za pospeševanje znanosti. Znanstveniki raznih poklicev so poročali zboru o svojih raziskovanjih in svojih najdbah. Veda je odkrila razne bakterije, ki uničujejo človeka, njegova živila, rastlinstvo, blago itd. Ko jih je veda spoznala, je pričela odkrivati sredstva, s katerimi je mogoče zatirati bakterije. Tako dela znanost.

Kadar se je pojavila živinska kuga, so verni ljudje molili in nosili darove svetnikom, da bi jih obvarovali škode. Ko se je pojavila kaka bolezen na žitih in drugih poljskih pridelkih, so hodili na božja pota ali v domače cerkve in prosili pravičnega stvarnika, naj odvrne nesrečo od njih. Prišla je znanost in pričela študirati vzroke. Znanost je človeku veliko pomagala. Vera ga je tolažila ali pa mu grozila. Znanost dela brez šuma. Vere so še vedno v stanju napraviti mnogo vrišča in vika. O sporih v ameriških protestantskih cerkvah pišejo listi dan za dnem po cele kolone. O konvencijah, kakoršna se je vršila v Cincinnatiju, malokdo čita.

Najvažnejša revolucija na svetu je ta, ki jo vrši znanost. Počasna je sicer, toda ima trajno veljavo. In znanost je še tako majhna. V tisočletjih se je človek zelo malo naučil. Ampak uči se, in v tem je zapopaden njegov napredek.

V tovarnah Corn Products kompanije v Pekinu, Ill., se je dogodila razstrelba, ki je zahtevala do petdeset človeških življenj. Eksploziv je žitni prah. Razni državni "inšpektorji" in uradniki zavarovalniških družb, ki so pregledovali tovarno, so vselej poročali, da je popolnoma varna. Državni preglednik jo je preiskal pred šestimi tedni in izjavil, da je "našel vse v redu". Ako bi tovarniško vodstvo skrbelo za boljše prezračevanje svojih delavnic, bi bilo res "vse v redu", in okoli 35 družin v Pekinu ne bi izgubilo svojih očetov.

"Daily News" se pritožuje, da je v illinoiskih državnih blaznicah večji odstotek tujerodcev kakor domačinov, kar po njenem mnenju dokazuje, da so "foreignerji" slabši element kakor domačini. Za podlago ji služi statistika iz blaznice v Dunningu, v kateri se je nedavno dogodil požar, v katerem je zgorelo osemnajst oseb. Izmed 3,515 oseb, ki se nahajajo v omenjenem zavodu, je 85% tujerodcev, ostali so bili rojeni v Zed. državah.

Velika večina tujerodcev, ki se sedaj nahajajo po ameriških norišnicah, so prišli v to deželo fizično in duševno zdravi. Vzroki za njihovo blaznost so torej tukaj. Najdete jih v ameriški industriji, ki je pognala marsikakega "foreignerja" v prezgodnji grob ali v blaznico. Do-

mačini so bili radi znanja jezika varnejši pred čezmernim črpanjem duševnih in fizičnih sil. Zato zavzemajo foreignerji v nekaterih blaznicah po številu prvo mesto.

Grški kralj je našel zavetje na rumunskem dvoru pri svojemu tastu. Ker nima ničesar početi, hodi na drsališče in na lov. Na Grškem pa se trudi Venizelos pomiriti razdražene duhove, ki hočejo da se dežela takoj proglasi za republiko. Radi enega kraljička se razburja vsa Grčija, pa še londonska in pariška diplomacija po vrhu. Grki naj bi ga enostavno odstavili in proglasili republiko, ako jo hočejo. In izgleda, da jo hočejo. Toda odstavljati vladarje ni vselej in povsod tako enostavna reč.

Konvencija W. P.

Dne 1. in 2. januarja t. l. se je vršila v Chicagi konvencija Workers' Party, katere se je udeležilo petinpetdeset delegatov. Letošnja konvencija je bila precej burna, ker so nekateri delegatje napadali vodstvo radi kompromisne taktike, ki jo vodi v pogledu "federativne kmečke-delavske stranke" in pa radi preminjanja taktike na političnem polju. Konvencija je izgubila največ časa v diskuziji, kako "amerikanizirati" narodnostne federacije, ki tvorijo veliko večino članstva Workers' Party. Vodstvo bi rado napravilo iz svoje stranke enotnejšo organizacijo, zato so bili predloženi različni načrti, potom katerih bi federacije ostale le še kot nekake propagandistične enote, ne pa stranke v stranki. Na podlagi enega načrta za reorganizacijo W. P., bi se federacije s časoma odpravile in člani, ne glede na narodnost, bi pripadali podružnicam stranke, ki bi bile organizirane na podlagi poklicov. Krojači n. pr. bi bili skupaj, navadni delavci bi imeli svoje podružnico itd. Te načrte bodo sedaj poskušali izvajati v praksi.

Nekatere federacije prizadevajo eksekutivi velike težave radi svojih notranjih sporov. V češki federaciji so se pojavile frakcije, v hrvatski je boj med Fišerjevimi pristaši in med pristaši bivših urednikov Radnika, v italijanski federaciji je močna struja, ki kritizira strankino eksekutivo radi njenega ljubimkovanja z liberalnimi in napol-liberalnimi farmarskimi ter unijskimi elementi, finska federacija ima svoje težave, Ruthenberg pa hodi na seje ter miri in tolaži vzružene duhove.

V politične boje W. P. ne bo posegela sama, ker je imela dosedaj v tem oziru zelo slabe rezultate. Njena eksekutiva je pred konvencijo sklenila podpirati tiste kandidate, ki imajo največ upanja na zmago. V Minnesoti n. pr. bi indorsirala kandidate farmarske-delavske stranke, v Wisconsinu pa socialistične.

Prošlo poletje je pričela W. P. z akcijo za ustanovitev lastnega dnevnika. Organizirala je delniško družbo s \$100,000 kapitala. Dnevnik bi imel pričeti izhajati že dne 7. novembra zadnje leto, toda do takrat je bilo zbranih šele \$42,000, zato so se odločili izdati dnevnik 1. januarja. Ker so se pojavile nove zapreke, so ga obljubili pričeti izdajati 13. januarja. Kapital so zbrale večinoma narodnostne federacije.

Naročnina na dnevnik je bila prvotno določena \$12 na leto, potem so jo znižali na \$10 in končno na pet dolarjev.

V novo eksekutivo so bili izvoljeni: C. E. Ruthenberg, John Pepper, W. Z. Foster, J. L. Engdahl, B. Gitlow, E. R. Browder, F. Burman, W. F. Dune, A. Bittelman, J. P. Cannon, L. Lore, J. Lovestone in M. Abern, skupaj trinajst članov. Prejšnji odbor je imel 28 članov.

Pri pošiljanju denarja v Jugoslavijo se poslužujte poštних nakaznic.

Po dolgem času se je med Jugoslavijo in Zedinjenimi državami sklenila konvencija za pošiljanje poštних denarnih nakaznic v Jugoslavijo. Novi dogovor je stopil v veljavo 1. januarja.

Tu greste na pošto, zahtevate "foreign postal money order," ga izpolnite in navedete, koliko dolarjev želite poslati. Ko bo naslovljenec v Jugoslaviji dobil vašo poštno nakaznico, bo dobil na tamkajšnji pošti za vsak dolar toliko dinarjev, kolikor se jih dobi tisti dan na belgrajski borzi.

Pošiljatelji so s tem zasigurani, da bodo dobili naslovljenci denar gotovo v roke. Ameriške poštne nakaznice, glaseče se v dolarjih, bodo izplačevane v poštних uradih Jugoslavije v dinarjih po dnevnem kurzu. Za slučaj, da se radi enega ali drugega vzroka pošiljatve ne more dostaviti naslovljencu, se jo vrne pošiljatelju čez eno leto. V gotovih slučajih je dobi nazaj še prej, ako jugoslovanska vlada sporoči, da se je ne more izplačati.

Dosedaj so mnogi ameriški Jugoslovani pošiljali denar svojcem v Jugoslaviji v pismih. To je riskirana stvar, kajti veliko takih pisem je bilo ukradenih. Banke pa so si pri izmenjavanju tudi zaračunale čedno vsoto.

Bankirjem nova konvencija ne bo v korist, koristila pa bo izseljenikom in njihovim sorodnikom v Jugoslaviji.

SODRUGI V PENNSYLVANIJ!

Agitirajte za razširjenje vašega glasila "PROLETARCA". In agitirajte tudi za vaše angleško socialistično glasilo "THE WORKER", ki ga izdaja socialistična stranka v Pennsylvaniji. Naslovite: The Worker, P. O. Box 685, Reading, Pa. Naročnina: za celo leto \$1.50; za osem mesecev \$1. Agitirajte med vašimi amerišskimi tovariši delavci, da se naroče na ta list.

Mojzes ali Darwin

spisal

Dr. A. DODEL,
vseučiliški profesor v Curihu.

(Nadaljevanje.)

Ravno tako je zapisano v knjigi lucernskega stolpa iz leta 1659:

“Človeče sedmih let, imenovano Kathrinli, je bilo v stolpu ob kolu začušeno in nato pri visoki sodbi sežgano, ker je tajilo Boga.”¹⁾

Kako splošno je bilo vse duševno življenje krščanskega zahoda okuženo pod vladno nevednosti, razvidimo najbolje iz dejstva, da so celo na lutrovskih visokih šolah smatrali ljubezen do narave kot znak občevanja s satanom. Doktorska razprava iz leta 1644, ki so jo hranili na visoki šoli v Tubingu, prišteva k “občevanju s sumljivimi rečmi” posebno pečanje z naravo in poznavanje naravnih pojavov kot “znanje, ki se ne spodobi za kristjana.”

“Da, da. Pisano je — “Uničiti hočem modrost modrih, in razum razumnih hočem zavreči.”

Zato so prižgali stotisoč grmad, tako da v gorskih dolinah še sedaj smrdi po čarovnicah.

Cerkveni očetje in škofje so proglasili izročitve starega testamenta za nedotakljiva božja razodetja; isti učitelji krščanske cerkve so zbirko drugih spisov, ki so bili izdelani dolgo časa po Kristusovi smrti, uredili na svoj način²⁾ in v svoje namene, popravili so jih in v obliki novega testamenta položili na oltarje zahodnih dežel — vseh teh templjev cerkvenih naukov pa nikakor ni bilo smeti potresti.

V svojem naziranju vseмирja se je upirala krščanska cerkev popolnoma na mojzeistično poročilo o stvarstvu:

potem takem je stala zemlja mirno v sredini vsemirja in bila je najimenitnejše vseh svetovnih teles; solnce, luna in zvezde so krožili okoli naše imenitne zemlje — tako pravi ta vseskozi napačni verski stavek. To zmoto imenujemo geocentrično.

Ptolomejev svetovni sistem je bila prikrožitev po biblijskih tradicijah; potrjen je bil od cerkvenih očetov, tako da se je lahko potem 1400 let veselil v zapadnih deželah splošne veljavnosti. V nebesih je razločeval enajst okrožij, v katerih so krožili solnce, luna in zvezde okoli

zemlje.¹⁾ Nad temi enajstimi okrožji so si verne kristjani predstavljali “nebo” za blažene, kot sedež in stanovanje Boga in kraljevstvo njegovih nebeških trum. Ta del vsemirja so imenovali empirej.

Če se danes zopet zamislimo v to otroško naziranje, nam vzbuja smehljaje naš lastni otroški čas s svojimi fantastičnimi sanjami, kolikorkrat smo sedeli — eden in drugi izmed nas — kot otroci v prihajajoči noči pri zamrzlem, oledenem oknu, kjer smo s toplim vzduhom naših ust raztajali ledene cvetlice in nato smo zaglobili naš otroški pogled v migljajoče ozvezdje nad lesketajočimi snežnimi polji! Mislili smo si jasno nebo kot kupolo, stene so bile iz temnomodrega sukna, rob je pa moral počivati na zemlji. V tej modri kupoli so bile neštete večje in manjše luknje, skozi katere je sijala luč nebeških krasot do nas, da bi imeli vsaj pojem o svetlobi in prijaznosti nebeških prostorov. Naša otroška domišljija je torej videla v neštetih zvezdah nočnega podnebja le luknjice, ki so zvezdale stanovanje Boga s stanovanjem ljudi.

Nič manj otročji, kakor ta sanjarija, je bil ptolomejski svetovni nazor o vsemirju, ki je vladal v krščanskem zapadu do leta 1543 skoraj nepobijano.

Zgodovina zmot ima opraviti večinoma z zelo dolgimi dobami: čimvečja je zmota, tem preje jo verjamejo in temveč življenjske moči ima; človeštvo tiči pa večinoma še v otroških čevljih, kakor nas uči izkušnja, je to doba, v kateri sanjarije in fantastične pravljice najbolj čarovno uplivajo na človeško dušo.

Leta 1543 je izšlo veleučinkujoče delo poljskega zvezdoslovca Kopernika, ki je odkrito izrekel nazor in ga tudi utemeljil z znanstvenimi dokazi:

Da zemlja ne miruje v sredini vsemirja, ampak da kroži kot planet okoli solnca.

Zvedoslovje je bilo najnatačnejša vseh ved, ki je zadalo mojzeistični pripovedki o stvarstvu prvi smrtni udarec. Zvezdoslovje je pogledalo v uredbo vsemirja in je podalo matematični dokaz, da plava naša zemlja le kot mala potujoča zvezda, kot solnčni prahek v vsemirju.

1) Zgornje teh enajst okrožij, takozvano primum mobile, je imelo nalogo, vsaki dan notranjih 10 okrožij premikati okoli mirujoče zemlje od vzhoda proti zahodu. Po Dantejevi “božji Komediji”, (Raj, 30 spev, vrste 100—108) dobiva to enajsto okrožje svojo moč od luči, ki sije nad njim, kjer:

“ni več nobene bližine in oddaljenosti;

ker tam, kjer vlada Bog neposredno,

Nima naravnih zakon veljave.” (Vrste 123—124.)

“Po naziranju talmuda (judovska sveta knjiga) je sedem nebes. Vsake nebesa so tako oddaljena od prihodnjih, da je treba 500 let, predno se pride do njih, in vsake nebesa imajo najkrajši premer (debelino) 500 let, tako da se rabi za prepotovanje od spodnjega konca prvih nebes do spodnjega konca drugih nebes 1000 let. Mohamed je sedem nebes sprejel od rabincev.” (Prof. dr. K. Furrer.)

Torej judje, kristjani in mohamedanci so govorili o različnih okrožjih, ki so obdajali prevzvišeno zemljo kakor čebulovi listi. Sledovi te vere žive še v naših dneh: V govoru rabimo mnogokrat “sedma nebesa”.

1) “Ein Menschlein von sieben Jahren, Kathrinli genannt, so Gott verleugnet, ward im Thurm an einen Pfahl erwürgt und nachher beim Hoehgericht verbrannt.”

2) Primerjaj velezanimivo knjigo zelo učenega profesorja bogoslovja, Volkmarja “Jesus Nazarenus und die erste christliche Zeit” (Curih 1882, založba Cäser Schmidt), v kateri knjigi je pokazano, kako so delali cerkveni očetje z neprijetnim, ampak najbolj verodostojnim evangelijem Markovim.

Zdaj ve vsak dvanajst- ali štirinajstletni šolar, da se naša zemlja vsakih 24 ur enkrat obrne okoli svoje osi, da potuje v teku enega leta enkrat okoli solnca, da je nekako podrejena solncu kakor planeti venera, (danica in večernica) mars, jupiter, saturn in množina malih nebeških teles (asteroidi), da je luna spremljevalec zemlje, da ima planet jupiter celo več mesecev, da planet saturn obkroža sestava obročev in več lun, da je saturnova tvarina le 7/10krat toliko težka kakor voda, torej tako težka kakor lipov les, da traja saturnovo leto več ko 29 zemeljskih let i. t. d.

Zvezdoslovje seže s svojimi instrumenti v najdalje globine vsemirja; preračuna pota potujočih zvezd in prorokuje stoletja naprej solčne in lunine mrke tako natančno, da nobena minuta računa ne manjka pri uresničenju prikazni; izsledi težo planetov in položi na tehtnico svoje računske umetnosti vso našo zemljo in žarečo solčno kroglo; neizpremenljive zakone vsemirja je podalo zvezdoslovje človeku v natančnih številih; zvezdoslovje je prvo — prvo vseh prirodoslovskih znanosti — postavilo na mesto, ki ga je zavzemala otroška vera in fantastična zmeta, svetlo luč znanstvenega izpoznanja.

Tega pa cerkev ni hotela trpeti.

Iz strahu pred to znanosti sovražno napravo, si je upal Kopernik svoje že l. 1507 dovršeno delo dati šele v tisk, ko je bil že star in je smrtrkala v njegovih kosteh. (36 let je Kopernik obdržal svoje izpoznanje zase, vedoč, da bi moral po javnem pripoznanju čutiti mučilne klešče verskih viteзов.)

Zvezdoslovec iz Thornia je umrl še istega leta 1543, ko je bilo natisnjeno njegovo delo. Njegova naravna smrt je bila zanj velika sreča, ker je cerkev smatrala njegov nauk za grozovito krivoverstvo; nasprotoval je vendar najočividnejše veri v razodetje. In da cerkev v takšnih znanstvenih vprašanjih ni razumevala nobene šale, je pokazala 57 let pozneje, ko je 17. februarja l. 1600 v Rimu plapolala grmada, na kateri je bil eden največjih mož in znanstvenikov tistega časa kot krivoverec živ sežgan: Giordano Bruno, kot učenjak in pesnik enako velik kakor človek, ki išče in izpozna resnico; on ni zagrešil drugega krivoverstva, kakor da je v svojih spisih proslavljal Kopernikov nauk in ga je filozofično uporabljal.

Še 90 let po objavljenju Kopernikovega svetovnega sistema je cerkev vlekla največjega takrat živčih fizikov in astronomov, Galileo Galileija pred inkvizicijsko sodišče v Rim, kjer je moral raziskovalec s prisego utajiti svoje znanstveno prepričanje (1663); preklicati pred duhovni, kardinali in inkvizicijskimi sodniki, ki mogoče še v decimalkah niso znali računati. Nevedni so imeli premoč, in zelo dobro so umeli

svojo moč v svojo korist (kakor so mislili) uporabljati.

Znanstvena resnica je pa vendar mogočnejša od nevedne vere. In tako je slednjič — po preteku dveh stoletij — vendar Kopernik zmagal nad Mojzesom, in sicer tako, da slišijo sedaj vsi krščanski šolarji ravno to kot resnico, radi česar je bil Giordano Bruno od vernikov sežgan.

Cerkev se je morala udati v slabi položaj, v zmago kopernikanske resnice nad mojzeistično zmeta — in kakor kaže izkušnja, se ni pogreznila; napredke prirodoslovskega izpoznanja je pa tudi nadalje trdovratno zaničevala, vedno in vedno je skrbela, da je krčila znanje in ohranjevala veri veliko polje nevednosti po možnosti čisto. To ni koristilo njenemu ugledu in ji bo postalo usodepolno, če se ne izpreobrne.

Moja naloga ni, natančneje opisati razvoj prirodoslovskega izpoznanja v preteklih stoletjih. Iznajdba tiskarstva, odkritje Amerike, reformacija, oživiljenje klasičnih študij in želja po filozofičnem mišljenju, kakor se je boljimbolj razodevala v zapadnih deželah — to in druge stvari so morale slednjič doseči, da je želja po izpoznanju gnala človeka veliko bolj kakor dozdaj v vsa polja prirodnih dogodkov, kjer se je učil razumevati svet istinitosti, stvarni svet, ki je odprt našim čutilom.

To močnejše raziskovanje v kraljestvu dozdaj zaničevane prirode, se je začelo že v 18. stoletju in je vzbujalo mnogo upanj. Prirodoslovske vede so postajale lastna moč, zalezovane in zadržane so pa bile še vedno od predsodkov vere, notri do 19. stoletja.

Še v začetku 19. stoletja, ki ga vendar imenujemo stoletje prirodoslovske prosvete, ni našel Lamarck s svojim naukom o naravnem pokoljenju nobenega priznanja, v prvi vrsti seveda radi verskih predsodkov proti pokoljenju sploh, potem pa tudi radi pomanjkljivih dokazov, s katerimi je podkrepil francoski raziskovalec svoj nauk leta 1809 v knjigi "Zoologie philosophique."

Še med julijsko revolucijo v Parizu, leta 1830, sta se v francoski akademiji znanosti strastno bojevala vera v razodetje in razum. Tam sta se prepirala Cuvier, pristaš Mojzesove potopne teorije, ki je bil celo mnenja, da je bilo več, vse razdirajočih vesoljnih potopov, in Geoffroy St. Hilaire, ki je bil pristaš nasprotnega mnenja; radi svoje ostroti je vzbudil ta prepir v časopisu in znanstvenih razpravah mnogo prahu. Francoska akademija je sicer še enkrat odločila v prid starega nauka; to je bil pa tudi zadnji boj, kjer je mojzeistična tradicija zmagala v prirodoslovsko izobraženi družbi.

Istega leta v juniju 1830 je izšel prvi natis znamenitega angleškega dela: "Temelji geologije" od Charlesa Lyella; v tej knjigi je najjasnejše dokazano, da ni bilo niti enega, še veliko manj torej več vesoljnih potopov v Mojzesov

vem zmislu, ampak da se je organično življenje polagoma razvijalo v neizmerno dolgih geoloških dobah.

Ta knjiga je doživela tekom desetih let (1830 do 1840) šest natisov v angleščini in je mogočno vplivala na nadaljni razvoj geologije. Izpoznali so, da ima zemeljska skorja naravno razvojno zgodovino, da so v preteklosti delovale iste prirodne sile, kakor v sedanosti, da veda ne potrebuje pomoči čudežev pri razlaganju zemeljskih pojavov — nasprotno — da je bila preteklost, kakor je sedanost, izključno pod vplivom nam znanih prirodnih sil.

V tem so se pa med prirodoslovci množili glasovi bolj in manj jasnega pritrjevanja razvojnemu nauku. Izteklo se je brez hrušča, ker je cerkev izpoznala, da ni zanjo nobene nevarnosti, dokler žive krivoverske misli izključno le v učenjaških sobah — da le ljudstvo tiho in mirno hodi po svojih potih.

Darwin in njegova doba.

Misel o razvoju, ki so je že pred tisočletji pojavila pri starih grških filozofih, je bila leta 1809 po Lamarcku zopet vzbujena iz spanja, čeprav se ni še popolnoma vzdramila; od sedaj naprej pa ni več prišla do miru. Pojavlja se je zdaj tu, zdaj tam na duševnem obzorju časa, ne da bi tresčila. Nevihta je pa ležala v zraku; vsak čas se je lahko vlila in to se je res zgodilo, ko je jeseni l. 1859 izšlo glavno delo Darwinovo.

Ta knjiga: "O postanku vrst potom prirodne izbora ali ohranitve sposobnejših plemen v boju za obstanek" obseva duševno in raziskovalno delo dvaindvajsetih let. Njeno objavljenje je svetovnozgodovinski čin istega pomena, kakor Kopernikova knjiga.

Zares je Darwin Kopernik organskega sveta, kakor ga je imenoval Dubois-Reymond, predsednik berlinske akademije.

Da višje izvira iz nižjega, da ima popolnejše nekaj manj popolnega za prednika, to je povedal že pred Darwinom marsikateri mislec in raziskovalec; toda ta resnica je mogla priti do navdušujočega in oživljajočega pomena šele v spremstvu genijalne teorije, ki bi razložila način, tisti "kako" razvoja. Smelo lahko rečemo, da je Darwinov nauk o plemenskem izboru zlati okov velikega diamanta, — razvojne resnice. Ravno v blestečem okovu pristnega zlata znanstvene resnice je prišel ta dragoceni zaklad do svoje prave vrednosti.

Darwinova knjiga je izšla leta 1859, jesenskega dopoldneva; zvečer istega dne je bila že pokupljena. Natis za natisom je izšel, knjiga je bila prevedena v vse jezike civilizirane sveta. Nauk o pokoljenju rastlinskih in živalskih vrst, katere so si do tedaj mislili neizpremenljive, ta revolucionarni nauk je udaril kakor mogočna strela v prirodoslovske kroge, kjer je še marsikateri star gospod spal sladko versko spanje cerkvenih vojakov. Bila je res

duševna nevihta, ki se je sedaj vlila in razširila po vsem omikanem svetu ter tuintam pomedla livade z viharjem in nevihto.

S pomočjo tisoč in tisoč prirodnih dejstev dokaže Darwin, da izvirajo višja bitja iz nižjih oblik, da mora vse, kar je živega: rastline, živali in ljudje imeti svoj izvor v najpriprostejših organizmih in da se je v neskončno dolgih dobah milijonov let polagoma in zelo počasi (edino podrejeno naravnemu zakonu prilagodjenja v boju za življenje) razvilo do višjih stopenj organizacije, v popolnejša bitja.

Ta nauk je tako priprost in jasen, da je po mojem mnenju lahkota narediti ga razumljivega vsakemu le srednjenadarjenemu učencu — štirinajstletnemu. Cerkev pa in njeni oskrbniki s svojim brezštevilnimi prijatelji nasprotujejo razvojnemu nauku z isto opozicijo, kakor svoječasno velikanski misli Kopernikovega sistema.

Z letom 1859 se je vnel boj, kakor ga kulturna zgodovina človeštva ni več videla izza dnt reformacije.

Med takrat živečimi prirodoslovci je bilo, kakor sem omenil že zgoraj, še precej starih gospodov, ki so se s svojim svetovnim nazorom (če so ga sploh imeli) še opirali na Mojzesa in pridno verovali v čudežno stvarjenje. Ti učenjaki so takoj nastopili proti Darwinu. Precej pa, ki jih je pridno proučevalo njegovo delo, da bi napake in slabosti novega nauka uničujoče privlekli na dan, se jih je izpreobrnilo od svojega predsodka in iz nasprotnikov so postali celo dobri prijatelji in branitelji razvojnega nauka.

Drugi niso hoteli spravé, in so umirali kot nasprotniki razvojne misli. Smrt je pomočnik napredka.

(Dalje prihodnjič.)

Žrtve avtomobilov, "munšajna" in krogelj.

V Čikagi je prošlo leto izgubilo življenje 730 oseb v avtomobilskih nezgodah, 215 oseb je poginilo vsled preoblega pitja alkoholnih pijač, 267 pa je bilo ustreljenih v pretepu in po nesreči. Ako pade v kaki bitki 1212 oseb, je treba že precej streljanja. V velikih, "modernih" mestih postajajo take nesreče že tako vsakdanje, da zanimajo samo še sorodnike ponesrečenih.

Tam, kjer švigajo danes avtomobili, so bile nekdanje zveri, ki so prežale na ljudi. Človek je bil v nevarnosti za svoje življenje takrat in je v nevarnosti danes. Merodajne oblasti se sicer zanimajo za stvar, nesreč pa je čezdalje več, ker je na cestah vsaki dan več avtomobilov.

Ako ne bi imeli "Proletarca", ali bi bil kateri slovenski list v tej deželi, ki bi navajal delavstvo v socialistično organizacijo in agitiral za socialistično stranke? Ali se vam ne zdi, da je Proletarec vreden vaše podpore, in bi morali tudi vi agitirati, da se ga razširi?

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Na delo za razširjenje Proletarca in pojačanje J. S. Z.!

RED LODGE, MONT. — Pred kratkim sem se podal na agitacijo za Proletarca po tukajšnji naselbini in reči moram, da ni bila brez uspeha. Dosedaj sem dobil 11 naročnikov; eni so bili sicer že prej naročeni na list in le ponovili naročnino. Mislim pa, da je ravno tako potrebno obdržati stare naročnike kakor pridobivati nove.

"Proletarec" je pravi delavski list, slovensko glasilo socialistične stranke in zasluži, da ga delavci podpirajo. Iz Proletarca se imajo delavci priliko mnogo naučiti, in delavci potrebujemo znanja.

O socializmu vladajo med ljudstvom še zelo nejasni pojmi. Za politično organizacijo na socialistični podlagi delavske mase še nimajo smisla. Zaveden delavec, ki ve kaj je socializem tudi pozna pomen socialistične organizacije. Na dneve volitev ve, komu ima oddati svoj glas.

V vsakem kraju najdete delavce, ki se trkajo na prsa, češ, jaz sem *socialist*! V socialistični organizaciji jih ne najdete. Ob volitvah glasujejo za take kandidate, ki jih jim priporočajo priliznjeni agitatorji buržvaznih strank. Stara garda ima v nevednih delavcih tisto oporo, ki ji pomaga k zmagam.

Rojaki delavci, treba nam je organizirati socialistični klub, kajti s tem bi socialistični stvari mnogo pomagali. Ako hočemo, da se delavstvo ojača na političnem polju, moramo delati za ojačanje socialistične stranke. Lotimo se dela povesod, kjer obstoje možnosti za ustanovitev socialističnih klubov in skrbimo, da se Proletarca tako razširi, da bo vsak slovenski delavec naročen nanj.

Na društvenem polju smo tudi tukaj živahni. Naše društvo Solnce št. 81, SNPJ., šteje danes že 116 članov, in članic v odraslem oddelku in 36 v mladinskem oddelku. To je lep napredek za našo naselbino.

Za *House of Debs* je članstvo našega društva prispevalo \$7.50, kar zasluži priznanje.

Dasi smo daleč od naselbin po vzhodu in osrednjem zapadu, smo vendar aktivni, v kolikor nam dopuščajo tukajšnje razmere. Želeti pa bi bilo tudi po zapadu več agitacije za socialistično stranko in njeno slovensko glasilo Proletarca. Tistim, ki agitirajo za našo stvar, ključem: Naprej z delom za socializem!

Po naključju sem pronašel, da je G. S. postal unijski list. Unijski znak je izginil iz njegovih strani. Ne vem, h kakšne vrste napredku naj se prišteje ta slučaj.

Socialistični pozdrav vsem razredno zavednim delavcem! — K. ERZNOŽNIK.

Naročnikom "Ameriškega družinskega koledarja".

Ako ste naročili večje število izvodov letošnjega "Ameriškega družinskega koledarja", pa niste mogli vseh razprodati, nam ostale iztise vrnite kakor hitro mogoče.

Aktivnosti kluba št. 27, J. S. Z., v Clevelandu.

CLEVELAND, O. — Socialistični klub št. 27 zadnje čase z veseljem opaža, da se socialistično gibanje med clevelandskim slovenskim delavstvom poživlja in jača.

Zadnje seje kluba so bile povoljno obiskane in dobili smo tudi nekaj novih članov. Med sodruge prihaja več volje za delo, kar je dobro znamenje.

V tem letu nas čakajo velike naloge, posebno še v državi Ohio, v kateri je nekdanja socialistična stranka radi znanih vzrokov zgubila mnogo postojank, ki pa se zadnje čase polagoma obnavljajo. Naloga našega kluba bo v prvi vrsti voditi kampanjo med tukajšnjim slovenskim delavstvom, in če se vzame vpoštev velikost naše naselbine, tedaj ta naloga ni majhna.

Da dosežemo na prosvetnem in agitatoričnem polju čim večje uspehe, bomo na bodočih klubovih sejah obdrževali diskuzije in predavanja. Na te seje vabimo tudi druge rojake, ki še niso v organizaciji, da se tako seznanijo s socialističnimi nauki in postanejo bojevniki v borbi za osvoboditev proletariata.

Te diskuzije se bodo vršile vsako četrto nedeljo v mesecu na popoldanski seji kluba št. 27.

Na prihodnji seji v nedeljo 27. januarja popoldne bo predaval sodrug Joseph Siškovich; po predavanju sledi diskuzija. Sodrugi, udeležite se te seje polnoštevno in agitirajte, da se je udeleže tudi naši somišljeniki.

Naš klub je za prihodnjih šest mesecev izvolil sledeči odbor:

Lawrence Gorjup, organizator;

John Krebelj, tajnik;

Leonard Poljšak, blagajnik;

Joseph Jauch, zapisnikar;

Frank Ludvik, knjižničar;

August Komar, finančni tajnik med klubom in pevskim zborom Zarja.

Nadzorni odbor:

A. Fatur, John Simičič, Louis Skuber.

Delegati v okrajni odbor (County Delegate Committee): John Simičič, John Krebel, Joseph Volk, F. Klemenčič, August Komar.

Seje kluba št. 27 se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu dopoldne in vsako četrto nedeljo v mesecu popoldne v S. N. D. — J. JAUCH.

Pojasnilo.

CARLINVILLE, ILL. — V 850. št. Proletarca v dopisu iz Carlinville na 8. strani v 1. koloni je bilo pomotoma poročano, da je društvo Carlinvillski Slovenci, št. 362, SNPJ., prenehalo biti član "Izobraževalne akcije JSZ." radi slabih delavskih razmer, ki vladajo v tem okrožju. Pravilno bi se moralo glasiti, da je društvo zaključilo da ostane član Izobraževalne akcije JSZ., da pa radi brezposelnosti, ki je prizadela naše članstvo, ne bo več prispevala \$2 na mesec, ampak \$1 na mesec, dokler se delavske razmere ne izboljšajo. Toliko v pojasnilo, da ne bo stvar napravila v javnosti in tukaj napačnega utisa. — M. M.

Udeležite se shoda, ki ga priredi socialistični klub JSZ. v Girardu, O.

GIRARD, O. — V soboto dne 26. januarja priredi socialistični klub št. 222, JSZ. v Slovenskem domu v Girardu velik shod, na katerem bo govoril med drugim sodrug Frank Zajec, urednik "Proletarca". Pričetek shoda ob 7. zvečer.

Po shodu in izčrpanem programu se prične veselica.

Vstopnina za moške je 50c; vstopnina za ženske 35c; ženske v spremstvu moških so vstopnine proste.

Sodrug in somišljeniki v Girardu in okolici, ne pozabite priti tega dne v Slovenski dom, kjer boste čuli socialističnega govornika in se po shodu zabavali v naši sredi. Pogovorili se bomo, kako najlože organizirati nove socialistične postojanke v tem okrožju in pojačati te, ki že obstoje. Nikomur, ki se bo udeležil tega shoda, ne bo žal.

Klub vrši vse potrebno oglašanje shoda; apeliramo pa tudi na somišljenike, naj po svojih močeh pripomorejo, da bomo imeli čim večjo udeležbo.

Rojaki delavci, kaosa v delavskem gibanju smo imeli preveč. Brezplodno kričanje, ki so ga nekateri uganjali, ni pojačalo delavskega gibanja, ampak ga je napravilo šibkega. Kljub temu je moč v naših rokah, samo organizirati jo moramo.

Združimo naše sile tudi na političnem polju. Poglejmo nazaj na boje naših dedov, ki so jih vojevali za ljudska prava. Mnogo so prestali, toda borba za pravico ni nikdar prenehala. Odpravili so telesno sužnost, odpravljena je bila tlaka, in naloga delavstva sedanjih časov je odpraviti mezno sužnost in organizirati socialistično ekonomsko uredbo. Predno moremo doseči ta cilj, se moramo organizirati in se učiti za te naše naloge. Kapitalizem je močan, toda delavski razred je jačji, to je, jačji bo tedaj, kadar postane razredno zaveden in se organizira za odločilni boj.

Organizirajmo se v socialistični armadi! Širimo naš tisk! Učimo se v socialističnih organizacijah! Moč delavskega razreda je v združenju in solidarnosti.

JACOB KOTAR.

Slovcem in drugim Jugoslovanom v Barbertonu in okolici.

BARBERTON, O. — Slovenskemu in drugemu jugoslovanskemu občinstvu v Barbertonu, Kenmore in Akronu naznanjamo, da priredi pevski odsek socialističnega kluba št. 232, JSZ. v soboto 12. januarja veselico v dvorani društva Domovina. Vstopnina je 25c za osebo. Pričetek veselice ob 6. zvečer.

Na programu bodo tri pesmi, ki jih bodo izvajali naši pevci. Dobroznana harmonika iz Akrona bo poskrbela, da plesalcom ne bo treba počivati. Tudi glede potrežbe se ne bo treba nikomur pritoževati.

Preostanek veselice se bo porabil za vzdrževanje klubovega pevskega zbor.

Apeliramo na vas, da se udeležite te priredbe in s tem pomagata mlademu pevskemu zboru gojiti pevsko umetnost in klubu vršiti kulturno delo v naši naselbini.

Na svidenje dne 12. januarja! — *Pripravljalni odbor.*

"Jaz sem boljši socialist kot tisti, ki so v organizaciji." Nisi, prijatelj! Pomisli nekoliko sam, pa boš videl, da nisi.

Kongresnik V. L. Berger o bodočnosti socialistične stranke.

CHICAGO, ILL. — V sredo 2. januarja se je vršil na "Socialist Center", 1224 So. Albany ave., sestanek čikaških socialistov, na katerega je bil povabljen kot gost socialistični kongresnik Victor L. Berger, ki se je nahajal v tem mestu na svoji poti v Washington. Predsedovala je sodruginja Hall, urednica lista "Chicago Socialist". Med gosti so bili navzoči tudi B. Schlesinger, bivši predsednik unije International Ladies' Garment Workers, B. Charney Vlodeck, triletni član newyorškega mestnega sveta, dr. Loeb in drugi. Govorili so Vlodeck, Schlesinger, Chas Pogorelec, W. R. Snow, J. M. Barnes, M. Seskind, A. Vesely, Otto Branstetter, eden urednikov dnevnika "Forward" in drugi. Zadnji je govoril kongresnik V. L. Berger.

Ob tej priliki je sodrug Berger podal izjavo, da ne bo več kandidiral v kongres, ker je že preko 64 let star. "Kandidiral sem ponovno in ponovno, ker sem hotel stari gardi pokazati, da bo morala sprejeti poslanca, kakoršnega hoče ljudstvo, ne pa kakoršnega želi ona. Ako bi me pri tem zasedanju ponovno izključili, bi zopet kandidiral, ampak tega niso več poskušali," je dejal Berger in nadaljeval: "Ko sem bil prvič izvoljen, sem bil fizično še močan in tudi moje stališče v kongresu je bilo lažje. Sedaj sem star in moje zdravje je šibko. Pred leti je imela socialistična stranka sovražnika v kapitalističnem razredu, danes pa so se njeni sovražniki pomnožili. Kar se tiče socialistične stranke, je sigurno, da se bo pojačala. Tu je vsak dvom izključen. Delavstvo nima druge poti na političnem polju, kakor da se organizira v socialistični stranki. Četudi se organizira pod kakim novim imenom, bo to še vseeno socialistično gibanje, kakor je v Angliji, četudi deluje delavstvo na političnem polju pod imenom delavska stranka. Ampak njen program je socialističen in se poslužuje socialistične taktike."

Kongresnik Berger je govoril o razmerah v Evropi, katero je prepotoval prošlo poletje, o hibah v socialističnem gibanju in drugih važnih problemih. Svojim čestilcem je dejal, naj ga ne hvalijo pred smrtjo. Nekateri govorniki so omenjali, da so leta nazaj podpirali iniciativne predloge za izključenje Bergerja iz socialistične stranke radi njegove oportunistične taktike. Vsi so naglašali, da so bili Berger in oslali wisconsinski sodrugi s svojo taktiko v stanju zgraditi močno socialistično stranko v svoji državi, ustanovili so si močan dnevnik in pridobili velik politični vpliv, ki se čuti v wisconsinski legislaturi in v mestu Milwaukee, medtem ko nimajo tisti, ki so propagirali izključenje Bergerja, ničesar pokazati.

Ob zaključku svojega govora je Berger dejal, da je bil vedno "oportunist" za socialistično stranko in bo tudi v bodoče izrabil vsako priliko, ki bi mogla koristiti delavstvu in socialistični stranki. Omenjal je progone proti socialistom tekom vojne, v katerih je bil tudi on prizadet. Obsojen je bil na 20 let ječe in poštne oblasti in justični department so dnevnik "Milwaukee Leader" skoro uničili. Z velikimi žrtvami so socialisti v Wisconsinu premagali vse ovire in so danes jačji kot kedaj poprej.

Tajnik stranke sodrug Branstetter je omenjal agitacijo za reorganiziranje strankinih postojank po zapadu. Dejaj je, da so se ustanovile nove socialistične organizacije po zapadu v vseh tistih mestih, kjer so se vršili shodi, razun v enemu. Članstvo stranke narašča in število naročnikov na socialistične liste se

širi. Čestital je Bergerju na zmagi v njegovem volilnem okraju in v kongresu in mu obljubil pomoč vse soc. stranke pri njegovem delu za delavske interese v kongresu. Končno je podal izjavo, da s prihodnjim mesecem odstopi od tajništva, ker se je utrudil in potrebuje spremembo pri delu. Obljubil pa je, da ostane aktiven v stranki tudi v bodoče.

Ker je bil Branstetter skoro vse zadnje leto na potovanju za organiziranje shodov, je vodila delo v tajniškem uradu sodruginja Bertha Hale White, ki bo prevzela tajništvo po Branstetterjevem odstopu. Sodruginja White je sposobna moč in zavzema odgovorne pozicije v socialistični stranki okoli petnajst let.

Kolekta na tem sestanku v prid organizatoričnega fonda socialistične stranke je znašala \$1,159. \$159 je bilo nabrano na sestanku, na katerem je bilo navzočih okoli sto oseb, ostalo je prispeval dnevnik "Forward" iz svoje blagajne.

Sestanek je bil zanimiv radi tega, ker so se ga udeležili večinoma skoro samo strankini funkcionarji in agitatorji. Izmed slovenskih sodrugov sta bila navzoča tajnik JSZ. in urednik "Proletarca".

Waukeganski oder.

Dne 30. decembra je Samostojni izobraževalni klub v Waukeganu vprizoril igro "Revček Andrejček", ki je bila skozi vseh pet dejanj dobro igrana. Občinstvo, ki je napolnilo prostorno dvorano, je bilo z igro kakor z igralci popolnoma zadovoljno.

Revčka Andrejčka je igral sod. Martin Judnich. Vloga je bila torej v sposobnih rokah. Tudi pel je dobro. Jeklena je predstavljal A. Možek. Vloga Jeklena je važna in Možek bi moral v gotovih prizorih bolj naglašati svoje besede in jim dati več življenja. V nekaterih prizorih pa je Možek dobro rešil svojo nalogo. Vlogo Jeklenove hčerke Ane je imela Frances Podboj in vlogo njene sestre Franice Mary Pirc. Franica bi morala v prvem dejanju pokazati več tuge in bolehnosti kakor jo je. Imela je premočan glas. V drugem dejanju pa je popravila napako in v vseh ostalih dejanjih je igrala zelo dobro. Nežo, ubožico pri Jekleni, je igrala Mary Grom, njenega sina Pavla, hlapca pri Jekleni, pa Vinko Pivk. Pavel ima rad Jeklenovo hčerko Franico in ta njega. Toda Jeklen ničesar bolj ne sovraži, kakor ljubezen med hčerami gruntarjev in hlapci. Za Franico se poteguje Jeklenov sosed posestnik Grešnik, ki nosi po pravici to ime. Njegovo vlogo je imel Joe Rigler. Vinko Pivk je Pavla dobro pogodil. Po vseh tragičnih prizorih se Pavle in Franica vendarle vzameta; Grešnikove intrige pridejo na dan, Andrejček pa je skrbel, da se Franici v njenih težkih urah ni primarilo ničesar žalega.

Igra "Revček Andrejček" ima tudi vesele in smešne prizore. Jeklenov hlapec Anže je karakter, ki ima nalogo skrbeti, da se občinstvo tudi smeje. Igral ga je Frank Pirc. Izkazalo se je, da je bila tudi ta vloga v dobrih rokah. Vlogo Jeklenove dekletke Jerice je imela Tilka Varšek, bogatega zasebnika Zvitoroga je igral John Homek. Občinski birič je bil John Skala, Domna, gostilničarja v Št. Janžu, je igral Frank Brus. Vlogo Ivanke, natarice pri Domnu, je imela Ivanka Sluga. Občinska siromaka Matija in Janez sta bila Frank Zdešar in Joe Belec. Vlogo Strela je imel J. Jerala.

V podrobnosti in v opisovanje igre se ne bom spuščal. Igra v celoti je izpadla dobro in občinstvo, ki je bilo v Slov. nar. domu, je to potrdilo.

Omenim naj, da so pri tej igri sodelovali tudi člani soc. kluba št. 45, kakor so pri zadnji klubovi vprizoritvi Gorkijeve drame "Na dnu" pomagali člani Samos. izob. kluba.

V Waukeganu in North Chicagi je dovolj sposobnih moči za igranje in dovolj slovenskega občinstva, ki se zanima za dramsko umetnost. Naselbina ima veliko dvorano s primernim odrom. Treba je le požrtvovalnosti od strani igralcev in igralk ter podpore od strani občinstva, pa bo Waukegan imel pogostejše slovenske predstave. Razveseljivo je, da je tudi klub št. 45 postal aktiven na polju naše dramatike.

Naj še omenim, da vodi klub št. 45 akcijo za ustanovitev mladinskega oddelka ali podružnice socialistične mladinske lige (Y. P. S. L.).

Postojanke te lige bi bile potrebne v vseh naselbinah. Organizirati mladino je eden naših najvažnejših problemov, dasi se mu med nami ne posveča dovolj pozornosti. Morda bomo v bodoče tudi v tem oziru aktivnejši.

DONALD J. LOTRICH.

AGITATORJI NA DELU.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Anton Žagar, Sheboygan, Wis.	14
Anton Debevc, Sheboygan, Wis.	11
Frank Mershak, La Salle, Ill.	6
John Krebelj, Cleveland, O.	6
Anton Maslo, Pursglove, W. Va.	4
Andy Zlatoper, Maynard, O.	3
Jos. Ovca, Springfield, Ill.	3
Jernej Kokelj, Irwin, Pa.	3
J. Grile, Cleveland, O.	2
W. J. Lazar, Homer City, Pa.	2
Louis Sterle, Krayn, Pa.	2
John N. Jackson, Mullan, Idaho	2
John Kokošin, Girard, O.	2
M. Tekavc, Canonsburg, Pa.	2
Frank Rataic, Forest City, Pa.	2
K. Erznožnik, Red Lodge, Mont.	2
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	2
Anton Zornik, Herminie, Pa.	2
Geo. Kristell, Accosta, Pa.	2
Frank Stempihar, Virden, Ill.	2
John Petkovšek, Power Point, O.	2
Fr. Ludvik, Cleveland, O.	1
Frank Richter, Bellingham, Wash.	1
Louis Krasna, Conemaugh, Pa.	2
Lukas Grosser, Nokomis, Ill.	1
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	2
Rudolf Potochnik, Detroit, Mich.	1
John Leskovec, Burgettstown, Pa.	1
Jacob Kunstelj, Ely, Minn.	1
Louis Britz, Lawrence, Pa.	1
Frank Petrich, Chicago, Ill.	1
John Vitez, Madsville, W. Va.	1
Frank Perko, Milwaukee, Wis.	1

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.— Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z.

dne 28. decembra 1923.

Sejo otvori tajnik Pogorelec ob 8. zvečer. Za predsednika izvoljen Godina. Navzoči Aleš, Godina, F. S. Tavčar, Blaž Novak, Lučić, Bojanović, Zajec, A. Kobal, Pogorelec in od upravištva Slabe.

Zapisnik zadnje seje sprejet kot čitan.

Dopis. — Tajnik prečita dopis clevelandskega kluba št. 27, JSZ., ki se glasi:

Cleveland, O., 30. nov. 1923.

Chas. Pogorelec, tajnik J. S. Z.

Cenjjeni sodrug:

Na rednih sejah dne 12. avg. in 14. oktobra ter na izredni seji dne 26. avg. t. l. je naš klub obširno razpravljajal o sugestiji našega kluba za selitev Proletarca v Cleveland. Na tozadevno pismo eksekutive J. S. Z. z dne 6. avgusta, in po vsestranskem razmotrivanju je prišel klub do zaključka, da se misel za selitev Proletarca v Cleveland za enkrat opusti. Pri klubu nimamo dovolj sposobnih sodrugov, ki bi bili pripravljeni in zmožni pomagati pri listu, ako bi rabil uredniške pomoči. Vpoštevalo se je tudi dejstvo, da če se Proletarec seli v Cleveland, bo tajništvo J. S. Z. ločeno od lista in tajnik J. S. Z. ne bo več tako pri roki pomagati Proletarcu, če bo kaka uradniška moč od lista odsotna, kot je sedaj. Iz teh razlogov se je zaključilo, da se za nedoločen čas — dokler ne bo naš klub kos taki nalogi, opusti misel na selitev.

Prosim, informirajte o našem zaključku eksekutive J. S. Z.

S soc. pozdravom, *Leonard Poljšak*, tajnik.

Aleš pravi, da je iz pisma razvidno, da klub št. 27 vprašanje selitve Proletarca v Cleveland ni definitivno odložil. Predlaga, naj se pismo sprejme na znanje in objavi v zapisniku v informativne svrhe članstvu. Sprejeto.

Aleš izraža mnenje, da je treba iti takoj na delo v pogledu sklepa zadnjega zbora JSZ., ki določa, naj se prične z akcijo za nabavo lastnih prostorov za JSZ. in Proletarca.

Zajec pravi, da se je ta zadeva radi vprašanja selitve že precej zavlekla in je treba, da se stvar čimprej preda v razmotrivanje članstvu. Razprava o načrtih se preloži pod točko razno.

Prečita se dopis kluba št. 222 v Girardu, O., v katerem naznanja tajnik Kotar, da je klub podvzel akcijo za organiziranje shoda, ki naj bi se vršil dne 26. januarja. Na ta shod žele sodruga Zajca. Po shodu bo veselica. Sklenjeno, da naj stvar reši tajništvo v sporazumu z urednikom in klubom št. 222.

Prečita se pismo newyorških sodrugov, v katerem poročajo, da nameravajo meseca januarja pričeti izdajati tednik "The New Leader", ki bo tako urejevan, da ne bo lokalnega ampak splošnega značaja. V pismu apelirajo, naj jim članstvo naše Zveze nudi vso mogočo kooperacijo.

Zajec pravi, da je en tak list potreben. Ker večina naših delavcev, ki se zanimajo za socializem, zna čitati angleščino, je priporočljivo, da agitiramo za "New Leader". V teh časih konfuzije je potrebno, da ima vsak naš aktiven sodrug tudi eno angleško socialistično glasilo, da bo tako čim bolj poučen o aktivnostih naše stranke in o splošnem gibanju ameriškega delavstva.

Tauchar govori v enakem smislu in priporoča, naj se apelira na naše klube, da store kolikor največ mogoče za razširjenje imenovanega lista. Naročje naj ga

klubi in vsi tisti posamezniki, ki so zmožni čitati angleške liste. Agitirajo naj za pridobivanje naročnikov tudi med delavci drugih narodnosti. Ostali sodrugi govore k temu dopisu v enakem smislu.

Poročilo tajnika. — V članstvu smo napredovali kot še v nobenem drugem mesecu tekom zadnjih šest let. V decemberskem izkazu bomo imeli nad 900 članov. Kampanja, katero je povzela stranka pred par meseci, kaže dobre uspehe tudi pri naših klubih. Povsod se opaža več aktivnosti med članstvom, bodisi pri agitaciji za nove člane, bodisi pri zbiranju organizatoričnega fonda, katerega vsota je dosegla pri naši Zvezi blizu pet sto dolarjev; toliko so klubi poslali na tajništvo JSZ. Pri tem je treba razumeti, da si klubi, razun malih izjem, pridržijo 25% od nabrane vsote za lokalno agitacijo. Nekateri klubi so poslali nabrane vsote direktno na gl. stan stranke, in te niso vključene v naših številkah. Zbiranje organizatoričnega fonda ni še končano. Pričakujem, da bomo potem naše Zveze nabrali v ta fond najmanj tisoč dolarjev. Nekateri klubi poročajo, da so sodrugi marljivo na delu v agitaciji za pojačanje članstva kakor tudi za pobiranje prispevkov v organizatorični fond soc. stranke. Nadalje poroča, da je v pogledu Izobraževalne akcije JSZ. storil potrebne korake. Odziv je dovoljen. Pristop v Izobraževalno akcijo je priglasilo precej novih društev, pa tudi prejšnja poročajo, da bodo ostala še v nadalje včlanjena. Nekatera bodo najbrž odstopila, dobili pa bomo nova društva, in če bo naše zavedno delavstvo storilo svojo dolžnost, nam bo Izobraževalna akcija mnogo pripomogla v letu predsedniških volitev vršiti kampanjo v velikem obsegu.

Proča tudi o bodoči konferenci soc. klubov JSZ. v Pennsylvaniji, toda ker nima še natančnega poročila, ne ve v koliko so predpriprave zanjo že izvršene.

Poročilo tajnika se sprejme na znanje.

Pogorelec priporoča, da bi bilo iz agitatoričnih razlogov dobro poslati na prihodnjo pennsylvansko konferenco kakega zunanega govornika, ako bi se s tajnikom Konference sporazumeli v tem smislu. Tavčar je mnenja, naj se s stvarjo počaka, dokler se ne oglasi odbor Konference. Zajec pravi, da je bilo na canonsburški konferenci sklenjeno, da se dobi slovenske in angleške govornike za shod, ki se bo vršil isti dan kot konferenca. Dopisi o delovanju Konference dokazujejo, da nameravajo sodrugi v Pa. razvijati svojo agitacijo v čim večjem obsegu. Priporoča tajništvu, naj nudi odboru Konference vso svojo pomoč pri agitaciji, in o taki kooperaciji se je govorilo tudi na canonsburški konferenci. Take akcije se razvijajo polagama, in Konferenca socialističnih klubov JSZ. v Pennsylvaniji je šele v razvojnem stanju. Po končani diskuziji je bil sprejet predlog, da se zadevo govornikov, kamorkoli jih je treba poslati med sejami eksekutive, prepusti tajništvu, ki naj odloča v sporazumu prizadetih sodrugov in klubov po svoji najboljši previdnosti.

Razno. — Zajec priporoča, naj tajništvo skliče meseca januarja sejo vseh odborov JSZ., kakor je bil že zaključek zadnje seje. Treba se je pripravljati na razne akcije, ki bodo prišle v ospredje l. 1924, nadalje imamo prosvetni odsek, ki ima tudi svoje naloge, o katerih je treba razpravljati, treba se je pripravljati na bodoči zbor itd. Ker je klub št. 27 od svoje strani odložil vprašanje selitve Proletarca, pride na vrsto resolucija za nakup lastnih prostorov, ki jo je sprejel IV. redni zbor JSZ. O tem podvzetju je treba

mного razpravljati, predno gre resolucija na splošno glasovanje.

Aleš pravi, da bi bila akcija za nabavo lastnih uradov za Zvezo in Proletarca v sedanjih časih najbrž otežkočena radi slabih delavskih razmer, ki vladajo posebno v nekaterih premogovniških okrožjih. Vendar pa je treba izdelati načrt in proračun ter ga dati članstvu v razpravo.

Lučič pravi, da se s to idejo strinja. Gospodarska osamosvojitve je za naše gibanje velike važnosti. Naglašja, koliko smo že plačali najemnine, ki bi v dlu-gem slučaju lahko služila za odplačevanje poslopja.

Tavčar je za izdelanje načrta, ki naj se ga da v razpravo članstvu JSZ. Navaja sugestije za izvršitev te akcije. JSZ. naj bi bila posestnica poslopja.

Zajec pravi, da nalaga resolucija za dom posebne prispevke, ki pa ne bodo prinesli potrebne vsote. Po njegovem mnenju bomo do svojih uradov najlažje prišli na ta način, da ustanovimo delniško družbo, v kateri naj bi imeli naši klubi, oziroma JSZ., večino. Delnice naj bi se prodajale tudi posameznim sodrugom.

Aleš predlaga, naj se da resolucija, tikajoča se lastnih uradov, ki jo je sprejel IV. redni zbor JSZ., na razpravo članstvu. Razprava naj traja 90 dni po datumu, ko bo resolucija priobčena. Predlog sprejet.

Zajec predlaga, naj se izvoli poseben odbor, ki naj izdela načrt in proračun in se ga predloži članstvu v razpravo zaeno z resolucijo.

Tavčar pravi, da se z načrtom, ki bi priporočal delniško podjetje, ne strinja.

Zajec spremeni svoj prvotni predlog, ki se glasi: Izvolita naj se dva odseka za izdelanje načrtov; en odbor naj izdela načrt na podlagi delniškega podjetja, drugi pa brez delnic. V prvem slučaju bi lastovali poslopje klubi, oziroma JSZ. in posamezni sodrugi, zastopani v korporaciji, na podlagi drugega načrta pa bi ga lastovalo članstvo JSZ. v enakem smislu, kakor lastuje n. pr. članstvo SNPJ. poslopje SNPJ. ali posamezna društva svoje domove, ako niso bazirana na podlagi delniških družb. Predlog sprejet.

V odsek za izdelanje načrta na podlagi delniške družbe sta bila izvoljena Zajec in Godina.

Za izdelanje načrta kakor je gori pojasnjeno, to je brez delnic, sta bila izvoljena sodruga Tavčar in Lučič.

V zborovalne prostore pride sodrug Frank Petrič, ki prosi sejo, naj mu dovoli govoriti par minut. Ko je bilo končano vse delo seje, mu predsednik da besedo. Petrič izvaja v svojem govoru, da bi bilo treba podvzeti obširnejšo agitacijo za pridobivanje novih članov Zvezi in novih naročnikov Proletarcu. V ta namen priporoča konteste. Udeležencem tekme naj bi se dale nagrade, bodisi v tekmi za pridobivanje novih članov zvezi ali novih naročnikov Proletarcu. V nagrado priporoča slike delavskih voditeljev, katere je pripravil on preskrbeti po zmerni ceni. Omenja, kako vodijo agitacijo v tem oziru druge narodnosti, n. pr. Rusi, Slovaki itd. Njegovo mnenje je, da bi se ta način agitacije dobro obnesel.

V razpravo poseže več članov. Godina pravi, da kar se tiče Zveze, ne moremo dajati agitatorjem nikakih nagrad. Zveza dobi od vsakega člana le nekaj centov na mesec, kar pri tem številu članstva ne zadostuje niti za upravne stroške in letake. To bi Petrič moral vedeti iz lastnih izkušenj.

Zajec pravi, da smo imeli prošlo poletje tekmo za nabiranje naročnikov Proletarcu in za nagrado smo

imeli razne predmete, med njimi tudi slike. Ko je bila tekma končana, so si vsi agitatorji, razun enega, izbrali knjige, toda za slike ni nihče vprašal. Tekme tudi za Proletarca niso nikaka nova reč. Mogoče vlečejo take nagrade v tekmah pri Rusih in kakšnih drugih narodih, toda naši sodrugi ne delajo za stvar radi nagrad, ampak radi idej. Kot že rečeno, so posegli v zadnji tekmi za razširjenje Proletarca po dobrih knjigah, in misli, da tudi v bodoče ne bo drugače.

Aleš pravi, da se je svoječasno poskušalo z različnimi kontesti tudi pri stranki sami in pri različnih narodnostnih federacijah, toda nobena taka tekma za pridobivanje novih članov ni prinesla kakega večjega uspeha. Pravi, da ne vidi potrebe, zakaj naj bi se sedaj mi lotili takih načinov v agitaciji, ako se drugod niso obnesli. Ni nasproten slikam, toda za Zvezo je veliko boljše, da se drži svojih načinov agitacije, kajti mi hočemo člane, ki bodo pristopili iz prepričanja, ne pa pod pritiskom kake osebe, kateri bi bilo le za nagrado.

Pogorelec izjavlja, da je nasproten vsem takim poizkusom, v kolikor se tičejo agitacije za pridobivanje novih članov. V J. S. Z. potrebujemo člane, ki bodo pristopili z namenom agitirati za socializem in širiti socialistični tisk. Člani so le tedaj kaj vredni, če pristopijo iz prepričanja. In moč vsake socialistične organizacije sloni na tistih agitatorjih, ki grade svojo stranko zato, ker se zavedajo važnosti takega dela. Z nagradami, bile kakoršnekoli, ne moremo ustvarjati agitatorjev, ne v socialistični stranki. V ostalem omenja, da kar se tiče tekme za razširjenje našega glasila, ni to za nas nič novega, ker smo jih že večkrat imeli.

Bojanović pravi, naj se o tem sploh ne razpravlja in se čudi Petriču, da je prišel na sejo s takimi priporočili, v katera najbrž sam ne veruje.

Blaž Novak se strinja z izvajanjem predgovornikov in je proti takim eksperimentom v JSZ., ki so poleg tega tudi iz finančnih razlogov neizvedljivi.

Zaključek seje.

Tajništvo J. S. Z.

Ako še niste naročili

AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA

LETNIK 1924,

ga naročite takoj, ker
nam bo kmalu pošel.

Stane vezan v platno 75c. V Jugoslavijo ga pošiljamo po isti ceni. Naročilom priložite gotovino, money order ali znamke.

Brez naslova.

Los Angeles, oziroma Hollywood, je mesto 'zvezd', ki se svetijo v kino igrah. Včasih pa se dogodi, da se svetijo v "škandalih". Zvezde obojega spola pridejo skupaj na "domače zabave", vmes je tudi kak šofer, kak bogataš, ki se zaljubi v to ali ono zvezdo, in rajanje se včasih zaključi s streljanjem, z zastrupljenjem ali kaj takega. Kaj bi počelo ameriško ljudstvo, če ne bi bilo Hollywooda, Los Angelesa, Dempsejev in drugih takih kresnic in zvezd?

"D. S. se je prvi teden v januarju 1924 za eno leto pomladila. Tudi to je napredek svoje sorte. Še dva taka skoka, pa bo postala kakor je bila v lepih starih časih.

Kdo so Klemenčič, Štefanovič, Fabjančič itd.? Mr. C. N. naj bi enkrat pojasnil to stvar. Čitatelje njegovega lista bi morda zanimalo, kdo so bili voditelji, katere so enkrat slavili vsi "skrajno čisti" ekstremisti.

V slovenski ameriški javnosti je vse po starem.

Napredujemo na vseh koncih in krajih. Jednote rastejo, dohodki slovenskih farovžev se množe, frančiškanski žurnal se zopet bliža dnevniku, pečlarji so se poženili, eni pa so odšli v stari kraj, če se bo tam kaj dobilo. Ni čuda, da se Keržetu zdi vse tako dolgočasno. — K. T.

LISTU V PODPORO.

WARREN, O.—Jakob Kotar (provizija)	\$ 11.65
DIXON, ILL.—Mike Keber (prispeval na seji kluba št. 1)	10.00
CHICAGO, ILL.—Philip Kmetec \$1.25; Angela Tich \$1; Jos. Sernel 50c	2.75
MASONTOWN, PA.—Joe Gorta25
IOWA CITY, IA.—Andrew Furlan25
WILLOCK, PA.—Louis Kveder, 75c; po 25c, John Dolenc, John Maček, John Koplenik, E. Bozovičar (poslal J. Koplenik)	1.75
Skupaj	\$ 26.5
Prejšnji izkaz	350.55
Skupaj	\$377.20

Zastopniki Proletarca.

ARKANSAS.

Jenny Lind: Frank Grilec.

CALIFORNIA.

San Francisco: Joseph Koenig.

IDAHO.

Mulan: John Jackson.

ILLINOIS.

Auburn: Joe Kogoy.
 Carlinville: Jos. Korsič.
 Chicago: Frank Aleš, Frank Zajc, Fr. Udovich, Frances A. Tauchar, Fr. Benchina, Chas. Pogorelec, S. Bojanovich, Fr. Florjancich.
 Cicero: Anton Putz.
 E. Moline: Ant. Klanšek.
 La Salle: Jos. Certalič, Fr. Mershak.
 Nokomis: L. Groser.
 Peoria: Fr. Vohlgemuth.
 Springfield: Jos. Ovca.
 Virden: Frank Stempihar.
 Waukegan in No. Chicago: Anton Lukancic.

INDIANA.

Blanford: Anton Tratnik.
 Clinton: Ant. Mravlja, Christina Clinton: Ant. Mravlja.

KANSAS.

Columbus: Frank Čemažar.
 E. Mineral: John Brezovar.
 Franklin: Helen Lebar.
 Mulberry: Ant. Divjak.
 Gross: John Kunstelj.
 Pittsburg: Leo Junko.

MICHIGAN.

Detroit: Louis Urbancich, R. Poštočnik, Milan Kokanovich.

MINNESOTA.

Buhl: Max Martz.
 Chisholm: Frank Klun, Joe Ule, Joseph Sterle.
 Ely: John Teran, Jac. Kunstelj.
 Hibbing: F. Grum.

MONTANA.

Butte: Rudolf Kap.
 Bearcreek: Jos. Tomsich.
 Klein: Andy Bizjak.
 Red Lodge: K. Erznožnik.

NEW YORK.

Brooklyn: Jos. Kocjan.
 Little Falls: Fr. Petavs.

OHIO.

Akron: Frank Košir.
 Bannock: Frank Kadivnik.
 Barberton: Ant. Pečnik.
 Blaine: Frank Germ.
 Cleveland: John Krebelj, Lawrence Gorjup, Fr. Ludvik.
 Collinwood: Aug. Komar, John Prudich.
 Girard: John Kokošin.
 Glencoe: Ant. Grden.
 Lorain: Fr. Cepirlo, Fr. Ravnikar.
 Maynard: Andy Zlatoper.
 Niles: Frank Kogovšek.
 Power Point: John Petkovšek.
 Ramsey: L. Bregant.
 Warren: Jack Kotar.

OKLAHOMA.

Henryetta: John Rakeff.

PENNSYLVANIA.

Acosta: Geo. Kristell.
 Aliquippa: B. Yerant.
 Avella: Frank Bregar, Martin Kaucich.
 Bon Air: Peter Bukovec.
 Canonsburg: Marko Tekavc.
 Clairton: Anton Očepek.
 Conemaugh: Louis Krašna.
 Delmont: Val Laharnar.
 Dunlo: Louis Sterle.
 Export: Jos. Britz.
 Farrell: Fr. Vicozi.
 Finleyville: Fr. Pernishek.
 Forest City: Frank Rataic, H. Stanich.
 Harwick: A. Bertl.
 Hendersonville: John Terčelj.
 Herminie: Anton Zornik.
 Hollsopple: Jack Strell.
 Homer City: Val. Lazar.
 Irwin: Jerney Kokelj.
 Johnstown in okolica: Andrew Vidrich.

Lawrence: Louis Britz.
 Lloydell: Ant. Zalar.
 Library: Mike Primozich.
 Meadowlands: Leonard Lenassi.
 Luzerne: John Matičič.
 Midway: Louis Capuder.
 Moon Run: Lukas Butya.
 Morgan: J. Kvartič.
 Pittsburgh: John Ban.
 Renton: L. Goršič.
 Slovan: John Pirih.
 Spangler in okolica: Paul Les.
 Southview: Ant. Rupnik.
 Vandling: Jos. Cebular.
 Verona: Rock Lesar.
 W. Newton: Jos. Zorko.
 Wyano: Math. Drap.

UTAH.

Murray: M. Zugel.
 Scofield: P. Zmrzlikar.

W. VIRGINIA.

Maidsville: Ant. Mevlja.
 Lowsville: Tony Zupančič.
 Reynoldsville: Bartol Louis.
 Star City: Rosie Selak.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Zerovec.
 Sheboygan: Anton Zagar, Anton Debevc.

WASHINGTON.

Cle Elum: John R. Sprohar.

WYOMING.

Rock Springs: J. R. Sprohar.
 Sublet: Jos. Turk.

So. Superior: L. Jeraša.
 Ako želi kdo prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski kalendar, brošure in knjige, naj piše upravnistvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za njegovo glasilo Proletarec.
 Ako je ime kakega zastopnika izpuščeno, naj se oglasi, da bomo dopravili imenik.

Pračlovek na lovu.

Ker je lov bil življenska podlaga prazgodovinskega človeka in je tvoril središče vse njegove kulture, je za spoznavanje onih pradavnih časov važno vedeti, kako je pračlovek lovil. Raziskovalci so zbrali že obilico materiala, da nam morejo odgovoriti na tozadevna vprašanja. Česti preostanki nekaterih živalskih vrst najdeni na krajih, ki smo jih spoznali kot kulturne plasti pračloveka, nam tolmačijo, kake živali so padale predzgodovinskemu človeku v plen. Vrste orožja se dajo dognati iz proučevanja orodja, ki se je našlo na krajih, kjer so prazgodovinski lovci pustili tudi preostanke svojega kosila. O značaju prazgodovinskih pokrajin nas poučijo tedanje živalske in rastlinske vrste.

O starejši kameniti dobi se posebno vsiljuje doslej nerešena uganka, kako je pračlovek mogel s svojim najprimitivnejšim orožjem uspešno trebiti tedanje velike divje zveri. Zadnje čase pa so začeli proučevati lovske načine še danes živečih prirodnih ljudstev, ki se nahajajo še vedno na silno primitivni stopnji in tako so s primerom dognali, da si je pračlovek z vednim lovom pridobil posebno spretnost, da je n. pr. lahko ubil medveda z enim samim ostrim udarcem kamenite sekire preko gobca. Najdene medvedske črepinje kažejo znake takih udarcev in zato je verjetno da se pračlovek ni bal borbe z medvedmi ter je s svojo kamenito sekirico imel uspeha posebno pri mlajši zverjadi.

Uporaba loka in sulice je bila v najstarejši kameniti dobi čisto nepoznana. Iz mlajše kamenite dobe pa že najdemo sledove in preostanke lokov. Lovcem z

te novejši dobe moramo tudi že pripisovati poznavanje otrovanih pušic, kajti učinki mrliškega strupa so jim bili gotovo dobro znani in po čestih izkustvih so se lahko prepričali, da se živali, oslabljene vsled otrovane pušice, dajo prav lahko premagati. Z lovom in strelo pa se je pričel pračlovek počasi lotevati tudi velikih zveri tedanje dobe: pridobil si je v streljanju tako spretnost, da je s pšico predrl telo divjega, prašiča, ali pa celo divjega bika. To lahko sklepamo iz tega, ker še danes z lokom premagajo ceylonskega slo na: zato moramo enako spretnost v streljanju z lokom priznavati tudi prazgodovinskemu lovcu, ki je premagoval n. pr. tedanjega mamuta. V borbi s takimi živalskimi velikani pa je seveda prazgodovinskemu lovcu bilo za malo, da bi se loteval ptičev ali pa ribjega lova. Šele iz mnogo poznejše dobe imamo sledove, da je pračlovek uvrstil v svoj lovski šport tudi te dve vrsti.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsake drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2.30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri sec stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

Prečitajte naš cenik knjig,

priobčen v tej izdaji. Velika izbira novih knjig, katere smo prejeli pred nekaj dnevi iz Slovenije.

**Največja zaloga
boljših književnih
del.**

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

**434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.**

Izdehimjem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, testamente in vsa v notarski posel spadajoča dela.

ŠTEDLJIVI LJUDJE

vlagajo redno in investirajo razumno v

KASPAR STATE BANKI

največji jugoslovanski
banki v Zed. državah

1900 Blue Island Avenue
in vogal 19. ceste.

CHICAGO,

ILLINOIS.

Kapital in prebitek

\$ 1,250,000.00

Pod vladnim in državnim nadzorstvom in Chicago Clearing House Ass'n.

Prodajamo parobrodne listke za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo svedočbe (affidavits) za naseljence ter pošiljamo denar v staro domovino najhitrejšje in najceneje.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDEČE HIŠE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25		
VZORI IN BOJI, ertice, vezana ..	1.50		
ZABAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in ertic, broširana ..	.65		
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana ..	.75		
ZAJEDALCL (Ivan Moiek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75		
ZA SREČO, povest, broširana ..	.45		
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI. Levstik), vezana ..	1.00		
ZGODBE IZ DOLINE ŠENTFLOREJANSKE, (Ivan Cankar), vezana ..	1.25		
ZLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senoa), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana ..	1.20		
ZMOTE IN KONEC GOSPODIŠNE PAVLE, (I. Zorec), broširana ..	.40		
ZVONARJEVA HÖL, povest, broširana ..	.65		
ZENINI NASE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana ..	.30		
SLOVENSKE PISATELJI:			
DE. IVAN TAVČAR, zbrani spisi, VI. zv., vezana ..	2.00		
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana ..	1.25		
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana ..	2.00		
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan ..	1.75		
II. zv. vezan ..	1.50		
III. zv. vezan ..	1.50		
IV. zv. vezan ..	1.25		
V. zv. vezan ..	1.00		
VI. zv. vezan ..	1.00		
PESMI IN POEZIJE.			
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana ..	1.00		
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba ..	.75		
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana ..	.90		
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba ..	.50		
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana ..	.90		
POHOŠKE POTI, (Janko Glaser), broširana ..	.35		
SLUTNJE, (Ivan Albreht), broširana ..	.45		
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana ..	1.20		
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Machar), vezana ..	1.10		
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana ..	.65		
SOLNOE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana ..	.50		
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana ..	.25		
ŠLEŠKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba ..	.50		
TREBOLJE, (Tome Seljakar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana ..	.75		
TRISTIA EX SIBERIA, (Vojevlav Mole), vezana ..	1.25		
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana ..	.40		
IGRE			
ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana ..	.50		
BENESKI TEGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75		
CARLJEVA ZENITEV-TRLJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana ..	.25		
DIVJI LOVEC, (F. S. Finžgar), igra s petjem v 4 dejanjih ..	.50		
DNEVNIK, veseloigra v 2 dejanjih ..	.30		
GAUDEAMUS, komedija v 4 dej. ..	.60		
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana ..	.60		
KASIJA, drama v 3 dejanjih ..	.75		
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75		
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75		
NAVADEN ČLOVEK, (Braa Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana ..	.35		
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana ..	.35		
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75		
RAZVALINA ŽIVLJENJA, (F. S. Finžgar), drama v 3 dej.75		
ROMANTIČNE DUBE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana ..	.85		
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih ..	.50		
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75		
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana ..	1.00		
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIJALNI SPISL, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.			
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata ..	.20		
ANGLEŠKO-SLOVENSKE BESEDNJAK, (Dr. J. F. Kera) ..	5.00		
DEMOKRATIEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Štebi) ..	.10		
GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Sarabon), vezana ..	1.25		
JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled ..	1.00		
Lončar), broširana 75c, vezana ..	1.15		
KATOLIŠKA CERKEV IN SOCIALIZEM ..	.25		
KDO UNIOUJE PROJEVAJANJE V MALEM ..	.20		
KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels) ..	.20		
KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Menecelj) ..	.25		
KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pire) ..	.40		
MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA ČLOVEŠTVA, (Fran Drlina), vezana ..	2.00		
MLEKARSTVO, s erticami e živinoreji s slikami ..	.75		
NARODNOGOSPODARSKI ESEJI ..	.35		
NAS JEZIK, (Dr. J. Glonar), vezana ..	.45		
NAS SADAŠNJI USTAVNI POLOZAJ ..	.75		
O KONSUMNIH DRUŠTVIH ..	.10		
O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana ..	.40		
OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA ..	.50		
POGLED V NOVI SVET ..	.70		
POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana ..	1.00		
POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami ..	.35		
PSIHICNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI, (Ivan Robida, vezana ..	1.15		
RASTLINSTVO NABIH ALP, (F. Seidl) ..	.95		
RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar) ..	.35		
REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana ..	.45		
SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNIČA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno ..	2.00		
SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Ozvald), broširana ..	.50		
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba ..	.40		
SRBSKA POCETNICA, (J. T.) ..	.50		
SPRETNJA KUHARICA, broširana, \$1.00, vezana ..	1.25		
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, (E. K.), broširana ..	.50		
USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike ..	.10		
V NOVO DEŽELO, (E. K.) broširana ..	.25		
VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza) ..	.25		
ŠADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM ..	.10		
ZAKON BIOGENEZIJE, (J. Howard Moore, prevel I. M.) ..	1.50		
ZA STARO PRAVDO, (Fran Erjavec) ..	.50		
ZBIRKA RUDARSKIH IN FIZIČNSKIH IZRAZOV, (J. Bezljaj) ..	.30		
ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, broširana \$1., trdo vezana ..	1.50		
ZDRAVJE, jan., feb., mare, april in maja izdaja letnika 1922, vsaka po ..	.10		
ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec) ..	.25		

ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. sv. 85c; II. sv. 75c; III. sv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1923, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c.
(Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka)

KRES, revija, l. 1922, št. 9-10..	.25
KRES, revija, l. 1922, št. 11-12..	.25
KRES, kulturni mesečnik, l. 1923, št. 2-3-440

NAJNOVEJSE INFORMACIJE O DOBAVI DEŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DEŽAV

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški) ..

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki

TRIBE LABODJE, ilustrirana revija

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana ..

ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega jurnalizma, vezana

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS", (David Karsner), vezane v platno ..

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana

FOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana ..

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zed. državah, 441 strani, trda vezba

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klavnice

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premegarjev, trda vezba

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani ..

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Demači zdravnik, vezana

REPUBLIC OF PLATO, vezana

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana

ROBERTS RULES OF ORDER, vezana

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana ..

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba ..

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana

THE DREAM OF DEBS, (Jack London)

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno

100%, (Upton Sinclair). Povest patrijota

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana

THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana

Naročilem priložite poštalni ali ekpresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne prosto. Klubom in čitalnicam, pri vseh večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC
3639 W. 26th Street,
Chicago, Ill.

Preprečilna življenska zavarovalnina.

Na 17. letni konvenciji zveze predsednikov zavarovalninskih družb, obdržavani 6. decembra 1923 v New Yorku, je bilo poročano, da je koncem leta 1923 v veljavi vseh zavarovalnih polic v vrednosti nekaj nad 55 milijard dolarjev, to je več kot pa znaša vrednost polic v vseh drugih deželah na svetu. To kaže, da je v naši deželi precej dobro poskrbljeno za življensko zavarovanje. Toda prava zavarovalnina življenja pomeni ohranitev zdravja s tem, da se izognemo hudih boleznim. Zaprto črevesje je zelnik raznih boleznim. Slaba prebava, glavoboli, slab spanec, slab tek, vse to počne tam in vsaka teh boleznim vam zmanjša vašo resitenčno moč. Kadar strupi preplavijo vaš sistem, ni v nevarnosti samo vaše zdravje, ampak tudi vaše življenje. Trinerjevo zdravilno grenko vino je naprodaj v vseh lekarnah in trgovinah z zdravili, poleg tega pa lahko dobite tam tudi sledeča zdravila: Trinerjev Cough Sedative, dober za prehlade, in Trinerjev Liniment za revmatizem, nevralgijo in pozeblino.

Tvoj list in tvoja stranka te potrebujeta — kakor potrebuješ ti stranko in list. Pristopi k Jugoslovanski Socialistični Zvezi in naroči "Proletarca".

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.